

Ewa Marczak

Truszki-Zalesie, st. 3 (osada "Siedlisko"), woj. podlaskie : badania w roku 2011

Światowit : rocznik poświęcony archeologii przeddziejowej i badaniom pierwotnej kultury polskiej i słowiańskiej 9 (50)/B, 355-358

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

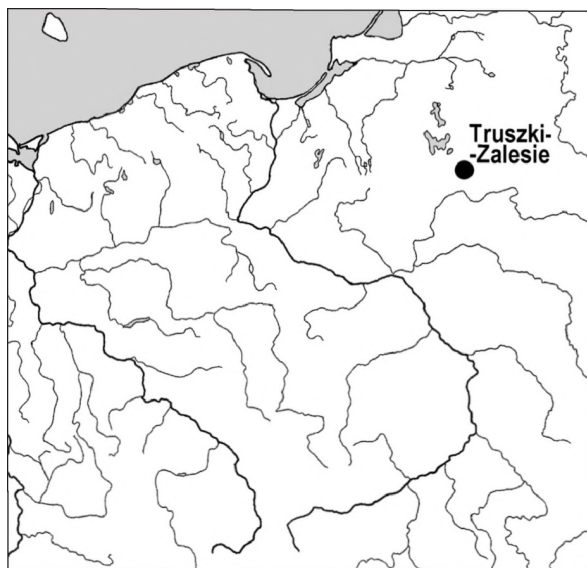
EWA MARCZAK

TRUSZKI-ZALESIE, ST. 3 (OSADA „SIEDLIKO”), WOJ. PODLASKIE. BADANIA W ROKU 2011

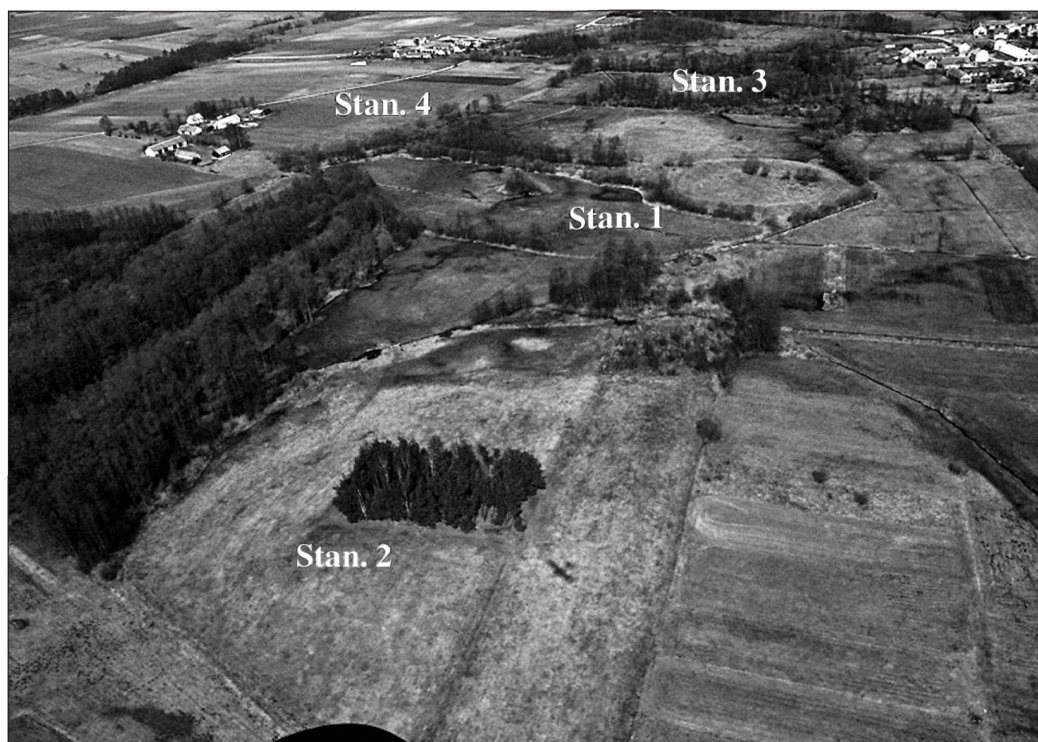
Wieś Truszki-Zalesie, gm. Kolno, leży na Mazowszu, w północno-zachodniej części Wysoczyzny Kolneńskiej. Dotychczas badaniami archeologicznymi objęto cztery znajdujące się tam stanowiska z okresu wczesnego średniowiecza (AZP 30-76): stanowisko nr 1 – grodzisko „Okop”, stanowisko nr 2 – osadę obronną na „Górze Wieżowej”, stanowisko nr 3 – osadę „Siedlisko” oraz stanowisko nr 4 – osadę „Nikienki” (Ryc. 1). We wczesnym średniowieczu był to duży zespół osadniczy położony na pograniczu mazowiecko-pruskim. Powstał on na początku X wieku i trwał do około połowy XI wieku (MARCZAK 2011).

Osada, oznaczona jako stanowisko nr 3, leży w odległości około 150 m na północny zachód od grodziska, na wzniesieniu o wysokości około 140 m n.p.m., które mieszkańcy wsi nazywają „Siedliskiem”. Osada ma około 0,5 ha powierzchni (Ryc. 2).

Prace archeologiczne na „Siedlisku” rozpoczęto w 2003 roku. Kontynuowano je w latach 2004–2005 oraz w 2007 i 2011 roku pod kierunkiem autorki, z udziałem prof. dr. hab. Adama Łukaszczyka z Instytutu Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego. Finansowanie zapewnił IA UW oraz prowadząca prace. Były to badania powierzch-

niowe, geofizyczne i wykopaliskowe; wykorzystano również zdjęcia lotnicze. Dotychczas wytyczono cztery wykopy archeologiczne (I–IV), o łącznej powierzchni 115 m². Pracami wykopaliskowymi objęto część północną (wykopy

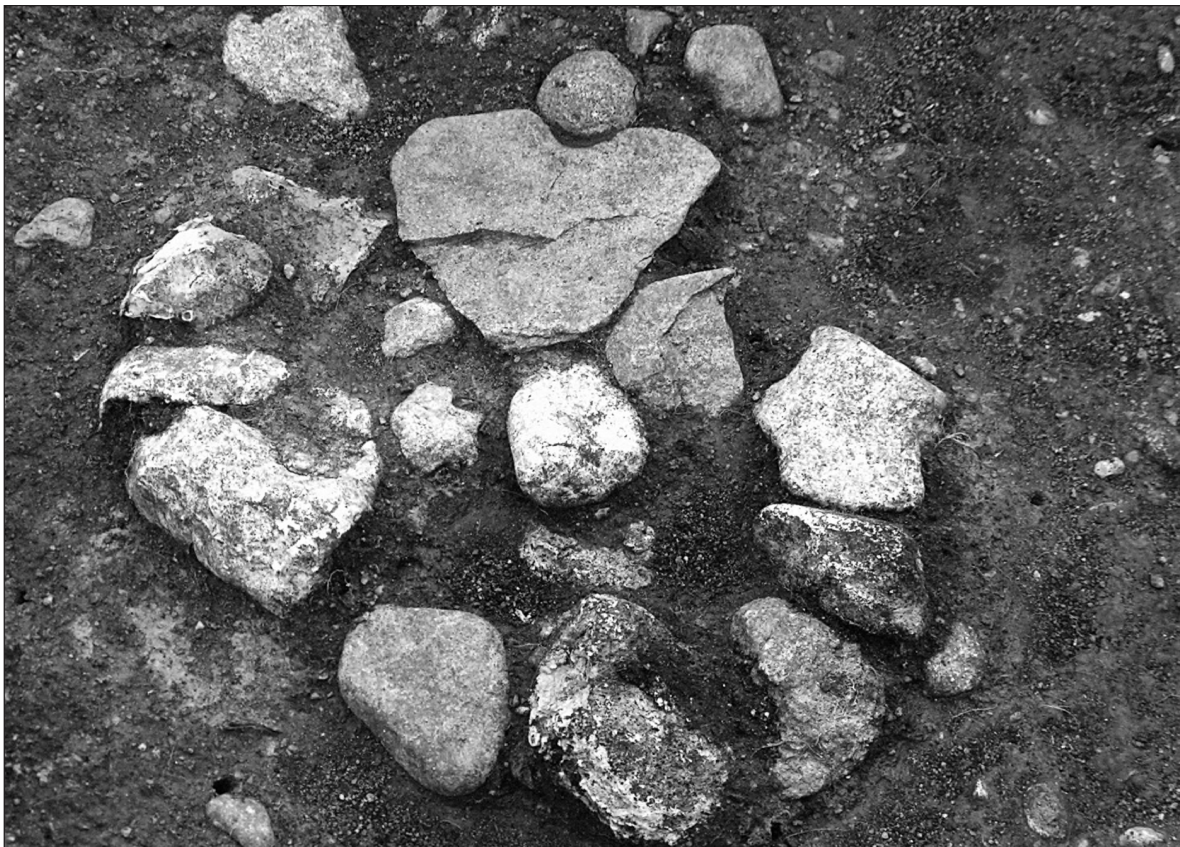

Ryc. 1. Lokalizacja stanowiska nr 3 w Truszkach-Zalesiu na zdjęciu lotniczym (fot. D. Krasnodębski).

Fig. 1. Location of Site 3 at Truszki-Zalesie on the air-photo.

Ryc. 2. Truszk-Zalesie. Widok na stanowisko nr 3 – osadę „Siedlisko” (fot. E. Marczak).
Fig. 2. Truszk-Zalesie. View of Site 3 – the settlement of “Siedlisko.”

Ryc. 3. Truszk-Zalesie, st. 3 – osada „Siedlisko”. Obiekt nr 5/2011 (fot. E. Marczak).
Fig. 3. Truszk-Zalesie, Site 3 – the settlement of “Siedlisko.” Feature No. 5/2011.

Ryc. 4. Truszki Zalesie, st. 3 – osada „Siedlisko”. Zawieszka miedziana (fot. M. Bogacki).

Fig. 4. Truszki-Zalesie, Site 3 – the settlement of “Siedlisko.” Copper finery.

nr: I–III) i południową (wykop nr IV) osady. Wykopy w latach 2007 i 2011 wytyczono na podstawie wyników badań geofizycznych.

Głównym celem prac wykopaliskowych na „Siedlisku” było ustalenie chronologii osady oraz poznanie jej zabudowy i funkcji.

Podstawowe założenia metodyki badań wykopaliskowych w Truszkach-Zalesiu przedstawiono już na łamach „Światowita” (MARCZAK 2004: 195–196). Ponadto, w latach 2004–2005 oraz w 2011 roku, ziemię z niektórych obiektów archeologicznych przesiewano przez sito, a odzyskany materiał umyto w wodzie.

W wyniku prac przeprowadzonych na stanowisku nr 3 w terminie 1–31 lipca 2011 roku, w wykopie nr IV odkryto sześć obiektów archeologicznych. Były to owalne w planie bruki kamienne. Trzy spośród nich miały około 1 m średnicy. Jeden obiekt był większy – o średnicy około 2 m. Dwa obiekty odsłonięto i przebadano częściowo (Ryc. 3). W obrębie skupisk kamieni występowała warstwa spalenizny z małymi kawałkami węgla drzewnych, w której znaleziono przede wszystkim fragmenty glinianych naczyń i kości zwierzęce. Ziemię z tych obiektów przesiewano przez sito. Dzięki temu udało się pozyskać bardzo drobne kości, szczątki roślinne (np. nasiona zbóż) i łuski krzemienne. Materiał ten nie był widoczny w trakcie eksploracji.

Warto zaznaczyć, że wśród szczątków organicznych były bardzo małe fragmenty przepalonych kości. Nie można więc wykluczyć, że mamy do czynienia z ludzkimi grobami ciałałopalnymi. Wszystkie wymienione obiekty znajdowały się pod warstwą kamieni, która występowała na całej powierzchni wykopu.

Podczas ostatniego sezonu wykopaliskowego na „Siedlisku” znaleziono żelazny grot strzały z zadziarami, trzy zachowane w całości i trzy fragmenty żelaznych noży, dwa gwoździe, w tym jeden o długości około 17 cm, oraz dwie ozdoby z miedzi. Jedną z nich to zawieszka składająca się z trzech kółek, o średnicy około 1,5 cm każde, połączonych za pomocą cienkich drucików (Ryc. 4). Drugą ozdobą to kółko otwarte, wykonane z wąskiej blaszki miedzianej. Ponadto odkryto dwa przęśliki – jeden kamienny, drugi gliniany. W wykopie nr IV znaleziono również fragment ośelki z piaskowca i krzesak z krzemienia narzutowego.

Chronologię osady ustalono na okres od X do XI wieku. Podstawą datowania są gliniane naczynia, które pod względem morfologii i technologii wykazują duże podobieństwo do materiału występującego na grodzisku. Grodzisko datowane jest – przede wszystkim na podstawie dendrochronologii – na X wiek, co potwierdzają monety arabskie z przełomu IX i X wieku, znalezione w 2001 roku (BOGUCKI, MALARCZYK, MARCZAK 2001).

Wyniki badań wykopaliskowych wskazują, że osada oznaczona jako stanowisko nr 3 w Truszkach-Zalesiu była osadą gospodarczą. Świadczą o tym odkryte tu obiekty, takie jak: pracownia rogowiarska (badania w 2003 roku) czy kamienne piecowiska (badania w latach 2004 i 2005). W każdym z piecowisk znaleziono fragment dyszy glinianej, więc nie były to zwykłe piece „kuchenne”. Przypuszczamy, że piece znajdujące się na „Siedlisku” służyły do wypału naczyń glinianych oraz do przetapiania masy szklanej.

Osada na „Siedlisku”, wraz z osadą hutniczo-kowalską na „Nikienkach”, były zapleczem gospodarczym grodu (MARCZAK 2011).

Mgr Ewa Marczak
Instytut Archeologii
Uniwersytet Warszawski
emarczak@uw.edu.pl

Literatura

BOGUCKI M., MALARCZYK D., MARCZAK E.

- 2005 *Skarb dirhamów z X wieku z grodziska w Truszkach Zalesiu, gm. Kolno, woj. podlaskie*, „Wiadomości Numizmatyczne” XLIX/2 (180), 173–190.

MARCZAK E.

- 2004 *Wstępne wyniki badań wykopaliskowych na stanowisku 2 – „Góra Wieżowa” w Truszkach-Zalesiu, gm. Kolno, woj. podlaskie*, „Światowit” V (XLVI)/B (2003), 193–200, pl. 53–58.
- 2011 *Truszki-Zalesie, st. 4 (osada „Nikienki”), woj. podlaskie. Badania w latach 2004–2005, 2007–2010*, „Światowit” VIII (XLIX)/B (2009–2010), 273–275, pl. 148.

EWA MARCZAK

TRUSZKI-ZALESIE, SITE 3 (“SIEDLISKO”), THE PODLASKIE VOIVODESHIP. EXCAVATIONS IN 2011

Truszki-Zalesie lies in the north-eastern part of Poland, in the Masovia region. In this small village a large settlement complex was discovered – four archaeological sites from the Early Medieval Period: a stronghold of “Okop” (‘Entrenchment’) (Site 1), a fortified settlement of “Góra Wieżowa” (‘Tower Mountain’ – Site 2) and two open settlements of “Siedlisko” (‘Abode’) and “Nikienki” (Sites 3 and 4).

Site 3 was investigated in the years 2003–2005, 2007 and 2011 by the team directed by the author (in

cooperation with Adam Łukaszewicz) from the Institute of Archaeology of the University of Warsaw.

In one trench (No. IV) six stone features with very small burnt bones were discovered. Among the small finds there were various implements made of iron: 1 arrow-head, 6 knives, 2 nails and 2 pieces of copper finery, 2 spindle whorls, and 1 whetstone.

The settlement dates from the 10th–11th c. AD. It was an industrial settlement, like Site 4.